

TVST!

DJUPDYKNING YTTRANDEFRIHET

Den senaste tiden har det förts diskussioner i media och i sociala medier om hur det står till med öppenheten inom Försvarsmakten. Detta med anledning av att det blev känt att generalmajor Anders Brännström inte skulle vara chef för ledningsstabens totalförsvarsavdelning.

I media sades att petningen berodde på att Brännström offentligt hade uttalat sig kritiskt om Försvarsmaktens verksamhet, något som Försvarsmakten tillbakavisade.

Eftersom det är ett pågående personalärende kommer Officerstidningen inte att beröra den specifika händelsen ytterligare i detta nummer, i stället tänker vi fördjupa oss i den fråga som dykt upp i svallvågorna efteråt:

Vad får man och vad får man inte säga som Försvarsmaktsanställd?

22

Meddelarskola
med Nils Funcke

28

Erik Lagersten i
informationens tjänst

32

JO-anmälan mot
Försvarsmakten

37

Marcela Sylvander
om öppenheten

PÅ DETTA SÄTT MÅ NI BERÄTTA

– *så har försvarsanställda rätt att meddela sig*

Känner du till att du har lagligt stöd att lämna uppgifter till Officerstidningen eller Dagens Nyheter som du inte får berätta för din partner? Visste du att ÖB har mindre meddelarfrihet än vad du som vanlig anställd har? Yttrandefrihetsexperten **Nils Funcke**, författare till boken *Att publicera*, reder ut begreppen.

Text: Nils Funcke **Illustration:** Pia Koskela

LITEN LATHUND #1:

Meddelarfrihet ger var och en rätt att lämna uppgifter för publicering i grundlagsskyddade medier.

Efterforskningsförbud gäller för alla myndigheter när någon anonymt uttalat sig eller lämnat uppgifter i exempelvis ett radio-program eller annat medium som arbetar i skydd av yttrandefrihetsgrundlagarna.

Tystnadsplikt gäller för den som tagit emot sekretessbelagda uppgifter för publicering. Även ovarsamhet utgör en straffbar gärning.

Repressalieförbud innebär att en myndighet inte får vidta åtgärder mot en anställd som anonymt eller under eget namn använt sin yttrandefrihet, exempelvis genom att uttala sig eller lämna ut uppgifter. Alla åtgärder som begränsar yttrandefriheten är förbjudna och allvarigare åtgärder som exempelvis avsked eller omplacering är som regel straffbara.

Meddelarbrott begår den som lämnar ut en fysisk handling med sekretessskyddade uppgifter. Även den som lämnar ut uppgifter som faller under kvalificerad sekretess begår ett brott som bryter meddelarskyddet.

pacitet och uthållighet. Men innan jag återvänder till vem som får säga vad och yttrandefrihetens gränser är det på sin plats att skissera motiven för rätten att lämna ut även hemliga uppgifter. En för andra länder svårbegriplig rättighet.

I ETT GRUNDLAGSBETÄNKANDE från 1912 heter det att ett anonymitetsskydd för meddelare möjliggör en "fortgående själv-rannsakan" som samhället är i behov av. Utredarna menar att "falsk kåranda" och "falsk solidaritetskänsla" utgör "samhällsskadliga faktorer" och att anonymitetsskyddet därför utgör en "säkerhetsventil" som "möjliggör, att ord sägas, som böra bli uttalade, fakta framdragas, som böra bli framdragna".

Denna grundtanke har sedan dess upprepats i utredning efter utredning, i proposition efter proposition. Där finns motivet för det skydd som byggts upp kring uppgiftslämnare i form av förbud för myndigheterna att efterforska en läcka, en absolut tystnadsplikt för de som har rätt att ta emot uppgifterna och ett förbud för myndigheten, "rörmokaren", att vidta repressalier mot den som lämnat uppgifter för publicering eller på annat sätt använt sin yttrandefrihet.

En grundförutsättning för att detta skydd för meddelare ska gälla är att den som lämnar uppgifterna gör det i syfte att de ska nå offentligheten. Det innebär att även i de fall uppgifterna inte publiceras gäller meddelarfriheten. Om syftet däremot är att briljera i sällskapslivet viker meddelarfriheten. Då faller också förbudet om att vidta repressalier, exempelvis i form av löneavdrag, varning, omplacering eller i allvarigare fall avsked av den som varit "lösmynt". Den arbetsrättsliga påföljden ska stå i proportion till skadan och kan kombineras med straffrättsliga påföljder utdömda av domstol.

Sekretessen är till för att hemliga uppgifter ska förbli hemliga. Meddelarfriheten är till för att även hemliga uppgifter ska komma under allmänhetens ögon. Två regelverk i vars skärningspunkt det är lätt att gå vilse både för den som lämnar uppgifterna och för den som tar emot dem. Den officer som lämnar uppgifter kan göra sig skyldig till brott mot tystnadsplikten och den som tar emot och publicerar uppgifterna kan göra sig skyldig till grov obehörig befattning med hemlig uppgift.

Inte blir det lättare att orientera sig i denna, för de flesta okända terräng, eftersom rättigheterna är beroende av grad och uppdrag. En ÖB, en försvarsgrenschef eller motsvarande har i princip ingen meddelarfrihet när det gäller frågor som berör verksamheten. En fänrik skyddas däremot som regel av meddelarfriheten som är en grundlagsfäst rättighet.

Begränsningar av yttrandefriheten är nödvändiga. De kan vara motiverade av hänsyn till enskildas privatliv eller allmänna intressen som finanspolitiken, brottsbekämpningen eller försvaret. Men begränsningarna får enligt regeringsformen aldrig drivas så långt att den omöjliggör en debatt i sak.

Det krävs inget större mått av uppmärksamhet för att hitta diskussioner om försvarsanslagens storlek, försvarets inriktning, ka-

Eftersom syftet måste vara att uppgifterna ska publiceras gäller det att meddelaren lämnar uppgifterna till någon som har förutsättningar att offentliggöra dem. Det kan exempelvis vara en reporter på en dagstidning, utgivaren för en radiostation, en nyhetsbyrå eller en författare och försvarsdebattör.

Vill den som lämnar uppgifter vända sig till en bloggare gäller det att vederbörande försäkrar sig om att bloggaren har utgivningsbevis för webbplatsen och att det finns en ansvarig utgivare för webbplatsen. Att lämna uppgifter till en bloggare utan utgivningsbevis är att betrakta som "skvaller" och kan utgöra ett brott.

Ansaret för att ta reda på att mottagaren verkligen ingår i grundlagens definition av mottagarkretsen ligger på uppgiftslämnaren.

RÄTTEN ATT AVSLÖJA hemligheter begränsas på flera sätt. För det första gäller att det endast är själva uppgifterna som får lämnas ut. Den som uppsåtligen – medvetet – lämnar ut en fysisk eller elektronisk handling som innehåller sekretessbelagda uppgifter gör sig skyldig till ett brott.

Det finns tre huvudsakliga sekretessgrader. Uppgifter kan omfattas av ett rakt skaderekvisit, ett omvänt skaderekvisit eller inget skaderekvisit alls. Gäller ett rakt skaderekvisit har offentlighet företräde framför sekretessen och uppgifterna får lämnas ut om det inte kan antas att något intresse lider men eller skada. Vid det omvända rekvisiter krävs att det står klart att inget intresse skadas eller lider men om uppgifter lämnas ut, här har sekretessen företräde.

MED UNDANTAGET FÖR när det råder kvalificerad sekretess kan man generellt säga att en offentligt anställd har möjlighet att berätta om hemliga uppgifter, men inte överlämna eller ens visa själva handlingen där uppgifterna finns. Denna rätt ska användas med största omdöme. Bara för att det är möjligt och en rättighet innebär det inte att det etiskt är försvarligt att lämna uppgifterna. Tanken med meddelarfriheten är att avslöja missförhållanden, misstag och övergrepp inte att den enskilde själv ska ha vinning av utlämnandet.

I de fall det råder kvalificerad sekretess får uppgifterna inte ens överlämnas muntligen för offentliggörande. På lite drygt 100 ställen i offentlighets- och sekretesslagen, OSL, anges de uppgifter som omfattas av kvalificerad sekretess.

Utrikes- och försvarssekretessen regleras i OSL, 15 kap. Generellt gäller ett rakt skaderekvisit och uppgifterna kan lämnas ut i vissa fall men inte om "röjander kan antas sätta rikets säkerhet i fara eller annars skada landet allvarligt". Därtill bryts meddelarfriheten och meddelarskyddet om utlämnandet av uppgifterna

innebär att någon gör sig skyldig till grovt spioneri, spioneri, högförräderi, grov obehörig befattningsmed hemlig uppgift, vårdslöshet med hemlig uppgift, uppror och landsförräderi eller landsvek. De flesta av dessa brott förutsätter att uppgiftslämnaren haft för avsikt att uppgifterna ska komma främmande makt till handa och/eller när landet befinner sig i krig.

Vad som ska anses utsätta landet för fara eller allvarligt skada låter sig svårigen specificeras en gång för alla utan är bland annat avhängigt den säkerhetspolitiska situationen.

Den som har att ta ställning till om det begåtts ett meddelarbrott när hemliga uppgifter publicerats i grundlagsskyddade medier är Justitiekanslern (JK). JK är exklusiv åklagare och ingen annan åklagare har rätt att inleda en förundersökning och givetvis heller inte att väcka åtal. Detta är ytterligare en garanti för yttrandefriheten eftersom JK leds av en instruktion som innebär att JK ska beakta yttrandefriheten betydelse i en demokrati.

Det är också JK som har att väcka åtal mot myndighetspersoner som efterforskat en källa eller vidtagit repressalier mot någon som använt sin yttrandefrihet.

Dävarande ÖB Sverker Göranson förklarade 2013 att

LITEN LATHUND #2:

Justitiekanslern (JK) är exklusiv åklagare när det gäller brott mot tystnadsplikten, efterforskningsförbudet eller repressalieförbudet när uppgifter publicerats i grundlagsskyddade medier.

Grundlagsskyddade medier är exempelvis alla medier som är framställda i tryckpress, webbplatser som drivs av skrifter som kommer ut regelbundet (periodiska skrifter) samt webbplatser som har utgivningsbevis (registrerade hos Myndigheten för press, radio och TV).

Mottagarkretsen utgörs bland annat av journalister och utgivare vid grundlagsskyddade medier, författare, nyhetsbyråer och företag som framställer tekniska upptagningar. Lämnas uppgifterna till dessa kategorier gäller meddelarfrihet.

Lagarna som innehåller bestämmelserna om meddelarfriheten är tryckfrihetsförordningen, yttrandefrihetsgrundlagen, offentlighets- och sekretesslagen samt brottsbalken.

Sekretess gäller för uppgifter som finns specificerade i Offentlighets- och sekretesslagen (OSL). Det finns tre grader av sekretess.

RÖS-skyddat säkerhetsskåp

för servrar i skalskyddsklass SS1/ EMP

Säkerhets-
klass
SS3492!

Säkerhetsskåpet har utvecklats av KAMIC tillsammans med Gunnebo på uppdrag av försvaret. Skåpet är en säkerhetsinvestering för att skydda viktig information på servrar m.m. från intrång. Välkommen att kontakta oss för mer information.

KAMIC COMPONENTS • 054 - 57 01 20 • www.kamicemc.se
GUNNEBO NORDIC AB • 010 - 209 51 00 • www.gunnebo.se

Envis!

Eller målmedveten..

Milso erbjuder Teknik-, Lednings- & IT-tjänster inom försvarsområdet. Våra uppdrag handlar om allt från Gripen, helikoptrar och telekrig till stridsfordon och materiel för markarenan.

Vi har plats för fler målmedvetna kollegor!

Är du en av dem?

– Hör av dig!

Milso
Man in the loop solutions

Milso AB | 08 - 672 07 80 | info@milso.se | www.milso.se

"om Sverige angrips kan vi med dagens försvar hålla stand i ungefär en vecka". Sedan måste vi enligt ÖB få hjälp utifrån om det inte handlar om en begränsad attack.

UTTALANDET VÄCKTE UPPMÄRKSAMHET. Enligt Sverker Göranson var det nödvändigt att tala klarspråk för att svenska folket skulle få veta och förstå allvaret även om det också innebar en officiell bekräftelse på att vår förmåga var allt annat än god. JK kom fram till att Göranson uttalat sig i egenskap av myndighetsförträdare. Han föll därmed inte in i gruppen meddelare och därmed var det upp till vanlig åklagare att pröva om ÖB:s uttalande inneburit en risk för rikets säkerhet. Det blev inget åtal och regeringen valde att inte uttrycka sin uppfattning om lämpligheten.

SVERKER GÖRANSON SLOG proppen ur tunnan för en diskussion om försvarsanslagen och vår förmåga. Nuvarande ÖB, Micael Bydén, tog även han till det tunga verbala artilleriet. När budgetäskandena för 2019 och framåt överlämnades i början av mars 2018 förklarade han att de ekonomiska tillskotten har bidragit till att öka förmågan men inte löst alla problem. Försvarsmakten har tvingats "senarelägga, nedprioritera och sänka ambitionen i övningar, projekt och investeringar" och reducera antalet krigsförband. Sänkt förmåga i kombination med fortsatt försämrat säkerhetsläge utgör en "risk" inte bara för Sverige utan för stabiliteten och säkerheten i hela regionen".

En som hakat på den friskspråkighet som Göranson och Bydén öppnat för är generalmajor Anders Brännström.

I BÖRJAN AV 2018 fick Anders Brännström beskedet att han inte var lämplig som chef för Försvarshögkvarterets totalförsvarsavdelning. ÖB avsatte Brännström från posten han knappt hunnit tillträda.

Enligt Anders Brännström var enda motivet till omplaceringen att Brännström uttalat sig kritiskt i medierna. ÖB replikerade att han välkomnar en "öppen debatt och fri diskussion runt om i organisationen". Det bidrar till ökad kvalitet men "när tiden för diskussion är över måste var och en acceptera att vissa beslut inte alltid blir så som man själv hoppats ... det är en del av den militära professionen".

Sett från ett yttrandefrihetsperspektiv är det inte ÖB som har att avgöra när det är dags att dra streck i debatten och lägga locket på. Det är upp till var och en när eller om man ska ställa in sig i ledet och hålla tånd för tunga.

DET ÄR MÖJLIGT att det även finns andra, mer eller mindre outtalade, skäl till ÖB:s petning av Brännström. ÖB har rätt att förvänta sig lojalitet från alla försvarsanställda när det gäller att fullgöra sina uppgifter. Denna lojalitet får sägas inkludera ett visst mått av återhållsamhet vad man säger offentligt även utöver vad tystnadsplikten kräver.

Myndigheter har rätt att förvänta sig att anställda på centrala poster undviker att uttala sig så att det undergräver myndighetens beslut. Men att utsträcka lojaliteten till en beordrad tystnad i försvarsdebatten mer generellt vore att gå för långt.

Jag har inte gått igenom Brännströms uttalanden och artiklar. Av referaten att döma verkar han inte ha uttryckt sig så mycket starkare eller mer detaljerat än Göranson och Bydén.

Det finns ett starkt yttrandefrihetsintresse i att frågan om ÖB:s åtgärd mot Brännström utgör en förbjuden repressalie eller inte besvaras. Det bör bli en fråga för justitiekansler Anna Skarhed att utreda.

NILS FUNCKE

I INFORMATIONENS TJÄNST

Under hans ledning genomgick Försvarsmaktens kommunikation ett paradigmskifte. I rollen som informationsdirektör och myndighetens talesperson var han alltid nåbar på Twitter för den som ville diskutera försvarsfrågor och han uppmuntrade medarbetarna att delta i debatten. Officerstidningen har träffat **Erik Lagersten**.

Text: Josefine Owetz **Illustration:** Pia Koskela

2011 var ett händelserikt år för Försvarsmaktens kommunikationstjänst och förändringens vindar ven i korridorerna hos Informationsstaben inne på Högkvarteret. Det var dags för den konventionella myndighetskommunikationen att anpassas till teknikutvecklingen och mottagarnas förändrade behov.

I nya riktlinjer uppmuntrades Försvarsmaktens medarbetare att använda sociala medier och delta aktivt i samtalet och debatten om myndighetens verksamhet.

Som ett led i detta lanserades Försvarsmaktens bloggportal.

"Förändringen börjar här och nu", skrev Erik Lagersten, dåvarande informationsdirektör, i det första blogginlägget som publicerades den 13 september 2011.

Några dagar tidigare hade överbefälhavare Sverker Göranson fattat beslutet om de nya riktlinjerna för Försvarsmaktens interna och externa kommunikation samt för sociala medier. Beslutet innebar i grunden en förändrad syn på kommunikationen inom Försvarsmakten.

"Försvarsmakten intar nu en särställning bland myndigheter genom det mest genomarbetade regelverket för sociala medier. Det gör vi dels för att vi tror på modern kommunikation men också för att det är en förtroendefråga för Försvarsmakten. Nuvarande och kommande medarbetare ska känna att vi tar alla berättelser på allvar och att vi vill höra dem", skrev Erik Lagersten i blogginlägget.

SYFTET MED BLOGGPORTALEN, där både Försvarsmaktens egna bloggar och fristående bloggar av enskilda medarbetare fanns representerade, var att stimulera en försvarsdebatt och dialog med obefintlig styrning. Personalens roll som ambassadörer för myndigheten lyfts fram i flera av dokumenten.

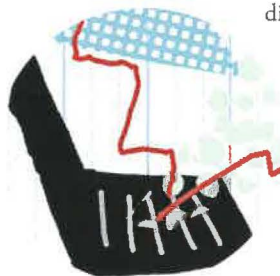
"Vi vet att den trovärdigaste berättelsen kommer från enskilda medarbetare. Detta oberoende av om innehållet uppfattas som positivt eller negativt. Ju fler röster desto starkare organisation", skrev Erik Lagersten.

Den nya hållningen uppfattades av många som en viktig signal

till de anställda om myndighetens syn på yttrande- och meddelarfriheten och sågs som ett viktigt paradigmskifte för Försvarsmaktens informationstjänst.

Varför var det viktigt att gå ut och uppmuntra till debatt bland de anställda?

– Rent principiellt handlade det om att en myndighet som har ett våldsmonopol ska vara ett föredöme. Om vi ska försvara demokratin mot yttre fiender, då är det också viktigt att vi är ett föredöme i frågor som rör yttrandefriheten. Därför var jag väldigt aktiv i att försvara dessa demokratiska värden under min tid som informationsdirektör. Det var viktigt för min del att få till en försvarsdebatt. All offentlig verksamhet mår bra av en intern diskussion om sitt eget varande och görande, säger Erik Lagersten.

HAN VAR FÖRSVARSMAKTENS informationsdirektör mellan åren 2008 till 2015 och det var under hans ledning som myndigheten gick från information till dialog och ett mer relationsskapande fokus.

Även om närvaron på sociala medier och viljan att diskutera, enligt vissa, borde ha kommit långt tidigare uppfattades den nya kommunikationsstrategin som ett viktigt steg framåt för myndigheten.

"Förändringen är inte oproblematisks och kommer att kräva mycket arbete. En ny syn på kommunikation ställer också krav på ledarskap när synpunkter som tidigare enbart kunde höras vid fikabordet nu kanske kommenteras i forum med många besökare. Tillåta, förstå, bemöta är viktiga honnörsord och förhållningsätt", poängterade Erik Lagersten i blogginlägget som blev startskottet för den nya eran.

MYCKET VATTEN HAR hunnit rinna under broarna sedan Försvarsmakten tog de första stapplande stegen ut på sociala medier. I dag, 2018, har den försvarspolitiska debatten en helt annan roll och funktion i samhällsdebatten i stort, jämfört med vad den hade 2008 när Erik Lagersten tillträdde som informationsdirektör.

Efter många år av rätt knäpphändig debatt kring försvarspolitik och Försvarsmaktens verksamhet började den ta form och ordentlig fart i bloggar och i sociala medier.

DET VAR UNDER dessa år som försvarsbloggarna slog igenom stort i den försvars- och säkerhetspolitiska debatten. Bloggar vid namn "Wiseman's wisdoms" och "Skipper" skrev initierat och inifrån Försvarsmakten om försvarspolitik och myndighetens verksamhet. Det som tidigare hade sagts bakom stängda dörrar på befälsrum fanns nu tillgängligt för allmänheten och politiker.

Snart blev försvarsbloggarnas innehåll en naturlig del av debatten och en vanlig källa till information för både anställda i Försvarsmakten, försvarspolitik och journalister – något som ibland innebar en del huvudbry och frustration i Högkvarteret, berättar Erik Lagersten. Men försvarsbloggarna medverkade också till utvecklingen av informationshanteringen.

– Jag tog de största stegen till Försvarsmaktens nya informationsstrategi när det blev helt uppenbart att förtroendevalda politiker läste mer vad som stod på olika försvarsbloggar än lyssnade på Försvarsmaktsledningen. Och när riksdagsledamöter agerade mer på det som stod i sociala medier än det som var Försvarsmaktens uppfattning. Det var ohållbart och då var vi tvungna att hitta en väg framåt, säger han.

VÄGEN FRAMÅT FÖR att ta kontroll över situationen – och myndighetens kommunikation – var alltså att uppmuntra till mer försvarsdebatt bland de anställda och att öka öppenheten för den egna verksamheten.

I inlägg på myndighetens egen blogg "Försvarsmakten kommenterar" började man nu redogöra för myndighetens uppfattning i olika aktuella frågor och kommentera sådant som det rapporterades om i medierna.

– Man fick en bredare bild och det blev uppenbart för medarbetarna i Försvarsmakten vad myndigheten hade för uppfattning i frågor. Det hade vi inte gjort innan på samma sätt. När vi bestämde oss för den nya strategin: att bemöta, lyssna och vara tydliga med var vi stod i frågor, då blev debatten väldigt annorlunda jämfört med tidigare år när vi inte tog debatten alls. Det var ett sätt att driva debatten i en för Försvarsmakten gynnsam riktning. Man kan inte leva i en organisation där väldigt många anonyma är kritiska mot myndigheten, säger Erik Lagersten.

Vid den här tiden var nämligen en del av den försvarsdebatt som fördes ofta högljudd och från i tonen, berättar han. Anställda

Erik Lagersten var Försvarsmaktens informationsdirektör mellan åren 2008–2015.

gick anonymt ut och riktade missnöje och kritik mot Försvarsmaktens verksamhet och ledning.

En sund inre kritik är välgörande för Försvarsmakten men förakt och misstro är destruktivt. Detta måste tas på stort allvar och Försvarsmaktens chefer oavsett nivå behöver hitta sätt att på arbetsplatsen ta diskussionen kring detta. Problem löses bäst genom handling och dialog, inte genom att låta bitterheten rinna osedd och obörd i anonyma inlägg på internet, skrev Erik Lagersten i ett inlägg på Försvarsmaktens webbplats i februari 2011.

DEN FÖRÄNDRADE kommunikationsstrategin var också ett resultat av en övergång till ett insatsförsvar, i kombination med den vilande värnplikten och den personalförsörjningsreform som följde. För att locka frivilliga till grundutbildningen var Försvarsmakten tvungen att se sig mer som en arbetsgivare, något som ställde krav på en förändrad kommunikation som kunde sprida kunskap och skapa förtroende för Försvarsmakten och de nya uppgifterna.

TRANSPARENSEN ÖKADE, LIKASÅ interaktiviteten. Där informationstjänsten tidigare mest bestått av enkelriktade budskap började nu dubbelriktad kommunikation att föras via bloggar och

RÖS and TEMPEST Pluggable Filters

Has been designed to deliver optimum performance across the full frequency range and under all loading conditions.

Jolex

– for all your
EMC & Thermal solutions

Jolex AB, +46 8 570 22985
mail@jolex.se, www.jolex.se

på Twitter. Myndighetens nya strategi var att börja kommunicera direkt med de som deltog i debatten.

– För att debatten ska bli konstruktiv krävs det att två parter deltar. Om inte myndigheten ger sig in i debatten så är det ju bara en sida som hörs och då blir det ingen debatt utan bara ett radikalt ifrågasättande av saker och ting. I många fall är man anonym av ett skäl och arg för att ingen hör en. Vi gick åt andra hållet och bejakade och bekräftade i stället, säger Erik Lagersten.

I rollen som Försvarsmaktens talesperson började han således att gå ut och svara direkt på enskilda personers inlägg i sociala medier och i försvarsbloggarnas kommentarsfält. Syftet var att förändra samtalstonen i debatten.

– Om myndigheten svarar på det du riktar till den och tar det du säger på allvar och för ett resonemang om saken så sjunker temperaturen. Det var det som hände. I stället för att vara fränt så blev det ett sänkt tonläge och mer resonemang än konfrontation. Det blev en mer konstruktiv debatt, säger Erik Lagersten.

Varför påverkades tonläget så mycket av det tror du?

– Det var en tillåtande attityd i det att Försvarsmaktsledningen gick ut och sa: Vi vill att ni hörs och vi vill höra vad ni säger. Vi bemötte och tog till oss saker som människor skrev till oss. Kombinationen med en ledning som tillåter och bekräftar de som säger någonting, det höjer det uppfattade låga taket i samtalsklimatet.

EFTER SJU ÅR som informationsdirektör lämnade Erik Lagersten Försvarsmakten hösten 2015 för jobbet som kommunikationsdirektör för Västra Götalandsregionen.

Hur stod det till med öppenheten i Försvarsmakten när du slutade?

– Jag lämnade i trygg förvisning om att vi hade åstadkommit någonting. Den referensram som man kan ha med sig är hur andra myndigheter såg på, och tog efter, hur Försvarsmakten arbetade. Jag har sett andra ta efter sättet som vi arbetade med att bemöta, debattera och ta in den debatt som förs i de officiella kanalerna. Om man ser till det så tycker jag att vi nådde väldigt långt. Framförallt sett till hur myndighetens informationsarbete sett ut historiskt, säger han.

NÄR OFFICERSTIDNINGEN TRÄFFAR Erik Lagersten har det gått några veckor sedan nyheten om generalmajor Anders Brännström briserade i medierna. Den efterföljande debatten och rapporteringen har kommit att handla en hel del om hur det

egentligen står till med öppenheten och yttrande- och meddelarfriheten i Försvarsmakten.

Det var en fråga som var aktuell även under Erik Lagerstens tid som informationsdirektör. Välformulerade riktlinjer om kommunikation och en tydlig uppmuntran till medarbetare att delta i debatten till trots – yttranden om ett repressivt klimat med lågt i tak fanns även då i myndigheten. Likaså diskussioner om ett avstånd mellan Högkvarteret och förbanden i synen på medarbetarnas yttrandefrihet i praktiken.

Vissa har i debatten uttryckt en rädsla för en tillbakagång till ökad slutenhet inom Försvarsmakten. Vad är din analys, har öppenheten inom Försvarsmakten tagit ett steg tillbaka?

– Det tror jag inte. Jag följer fortfarande försvarsdebatten och jag tycker att det är samma aktörer som hörs i debatten som på min tid. Det skulle förvåna mig om cheferna är särskilt annorlunda nu än när jag var infodirektör. Men jag tror att man måste ta den typen av diskussioner och frågeställningar på allvar. Det är förstås något som ligger bakom att man ens säger det. Sen om det de facto är så eller inte, det spelar mindre roll. Ibland skapas en bild som inte stämmer, då behöver denna alltid bemötas. Jag upplever i alla fall försvarsdebatten minst lika livaktig som tidigare med många diskussioner och långa trådar på Twitter.

Har det någon betydelse att vissa uttrycker en rädsla kring vad man får och inte får säga som anställd i Försvarsmakten, även om det inte stämmer?

– Diskussionen är förstås alltid besvärande. Jag tror att man måste ta det på allvar och markera var man står om medarbetarna säger att det är lågt i tak, annars blir det en verklighet. Men jag hade varit mer bekymrad om det här fallet hade rört en enskild medarbetare. För då hade man verkligen varit ute och tassat i markerna kring vad gäller grundlagsskyddet. Man kan inte dra riktigt lika stora växlar när det gäller en chef anser jag. Men det är besvärande och olyckligt att personalärenden ens kommer ut på det här viset, säger han.

Du kände 2015 att du hade åstadkommit saker i myndigheten. Det har gått tre år sedan du lämnade. Hur har ditt värde förvaltats tycker du?

– Jag brukar aldrig kommentera mina efterträdares sätt att lösa sina uppgifter. Mitt arv är det jag kan stå för, det andra får andra svara på. Men jag kan föra ett allmänt resonemang. Så här ser jag på det: Även om man har vunnit en seger måste man ständigt arbeta med den här typen av frågor. Om man inte har en levande debatt så finns risken att man tar ett steg tillbaka. Myndigheter med ett våldsmonopol måste vara särskilt aktsamma i de här frågorna. För en myndighet är det alltid ett misslyckande när debatten börjar föras externt och inte internt. Det är ett tecken på att man inte varit lyssnande. Man måste ständigt återta de här markerna och tydliggöra var man står i dessa frågor som rör yttrandefrihet, avslutar Erik Lagersten.

Avstängning av twittrande officer utreds av JO:

"DE HAR FÖRSÖKT BEGRÄNSA MIN YTTRANDEFRIHET"

Justitieombudsmannen, JO, har inlett en utredning mot Försvarsmakten. Detta efter att en officer gjort en anmälan om att hans förband ska ha sagt åt honom att han inte får delta i försvarsdebatten på sociala medier. JO ska nu granska om agerandet utgör en kränkning av yttrandefriheten och ett brott mot repressalieförbudet.

Text: Josefine Owetz **Illustration:** Pia Koskela

Det var i december förra året som officeren, som vi väljer att kalla Gustav, blev in kallad till ett möte med sina chefer. På mötet konfronterades han med skärmdumpar på inlägg som han skrivit på Twitter och som handlade om Försvarsmaktens verksamhet.

Cheferna sa att de inte uppskattade att han uttryckte sig kritiskt mot företeelser i Försvarsmakten och angränsande myndigheter i det offentliga samtalet på sociala medier. Detta eftersom att det kunde skada förbandets verksamhet.

Inläggen innehöll inte några uppgifter som omfattades av sekretess och rörde inte det specifika förbandet i fråga. Men cheferna sa att de kände att de inte längre kunde lita på Gustav på grund av de åsikter han uttryckt i sociala medier.

– Jag bemötte deras frågor med att påpeka att jag som försvarsmaktsanställd har rätt att delta i debatten som vem som helst och att den rätten är grundlagsskyddad. Mina chefer frågade då: "Hur vet vi att du inte kommer

att ha åsikter och skriva om vårt förband om du har åsikter om det här?", säger Gustav.

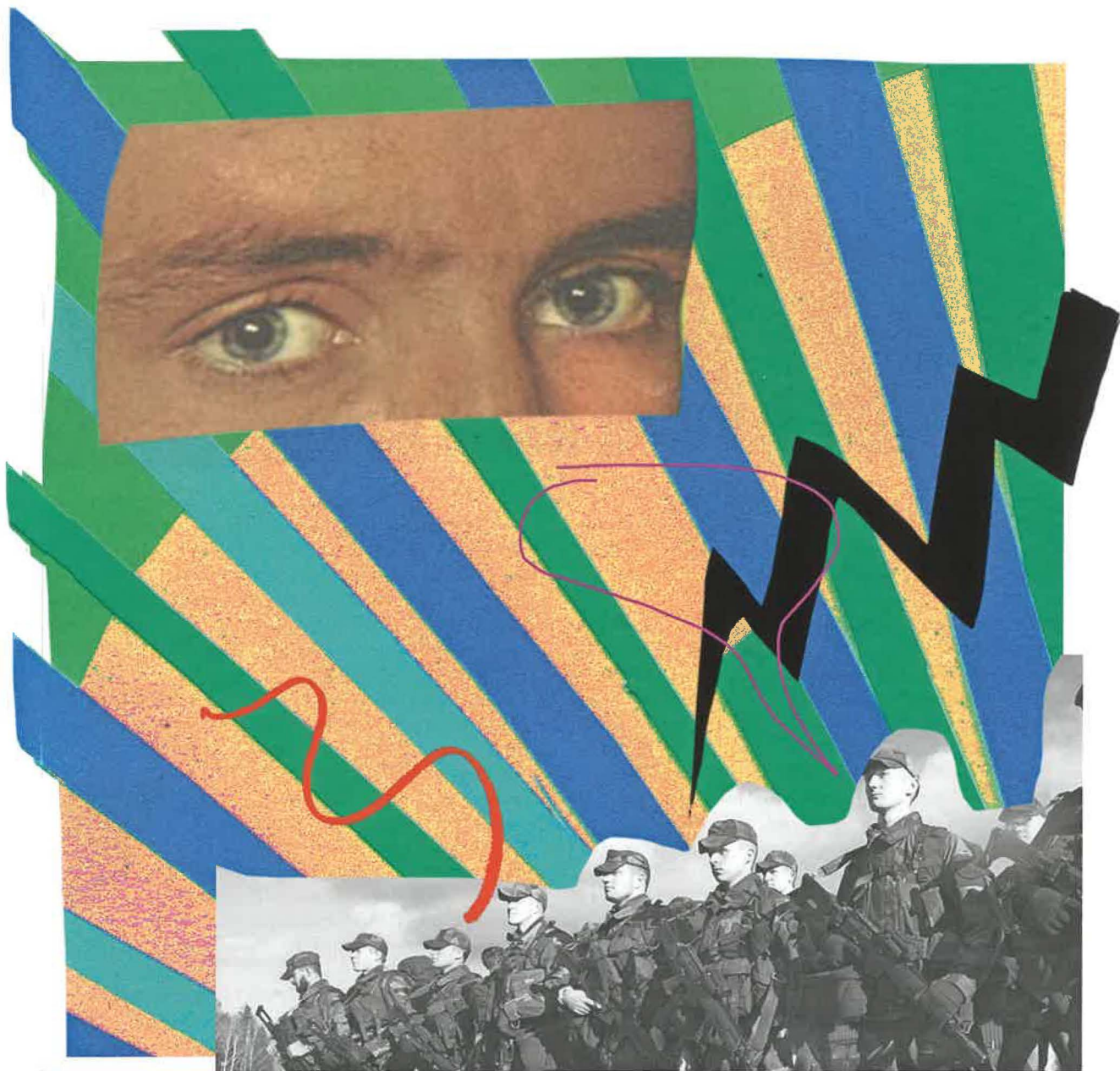
Efter mötet blev han fråntagen sina arbetsuppgifter och tillgången till de produktionssystem som han vanligen arbetar i eftersom cheferna ska ha uttryckt att de inte längre hade förtroende för honom.

GUSTAV MENAR ATT förbandet vidtog dessa åtgärder mot honom som en direkt följd av att han hade deltagit i debatten i sociala medier, och att det därför är en inskränkning av hans yttrandefrihet, enligt hans anmälan till Justitieombudsmannen, JO, i början av januari.

I JO-anmälan skriver Gustav att hans inställning till det som skett är: "Min arbetsgivare har ställt som villkor att jag, för att få fortsätta inneha min befattning, avhåller mig från att delta i försvarsdebatten" och att "min arbetsgivare har inte beskrivit någon konkret skada som mitt deltagande i debatten på sociala medier kan medföra."

JO har valt att inleda en granskning av ärendet och ska nu utreda huruvida Försvars-

” Jag bemötte deras frågor med att påpeka att jag som försvarsmaktsanställd har rätt att delta i debatten som vem som helst ”

maktens agerande mot Gustav är ett brott mot yttrandefrihetsgrundlagen.

– När det gäller såna här grundlagsfrågor som rör de grundläggande demokratiska rättigheterna, då blir jag stel och tråkig. Det är dessa värden som Försvarsmaktsanställda ska stå upp för och försvara. Det finns inte utrymme för förhandling kring yttrandefriheten. Jag är antagligen inte den första och inte den sista som råkar ut för detta. Om jag inte vågar ställa mig upp och säga att det är fel, vem ska då göra det? Det är viktigt att vi står upp för de lagar som vi ska skydda, säger Gustav.

GUSTAV ÄR EN man i 30-årsåldern och har arbetat som officer i snart tio år. När Officerstidningen träffar honom har det gått lite

mer än två månader sedan mötet med cheferna. Tillvaron efteråt beskriver han som väldigt påfrestande och jobbig. Eftersom han inte längre har tillgång till de system som han vanligtvis arbetar med i sin befattning så är hans arbetsuppgifter kraftigt begränsade om dagarna. Att han fortfarande inte har tillgång till systemen beror på att förbandet efter mötet ansåg att de behövde föra frågan kring Gustavs agerande vidare. De menar att hans ställningstagande i frågan kring vad man kan skriva om i sociala medier inte är förenlig med den befattning han har, enligt ett dokument med förmedlad information från cheferna till Gustav, och som är bifogad i den JO-anmälan som gjorts.

Förbandet menar att de inte har uttryckt att det är fel av Gustav att delta i den allmänna försvarsdebatten på sociala medier, däremot

Yttrande
-frihet!

att ”det vi gjort är att påtala vikten av att vid arbete inom förbandets verksamhetsområde kan det i vissa situationer vara direkt olämpligt att uttrycka sig, oavsett media eller form”, enligt dokumentet.

EFTER ATT GUSTAV blev fråntagen tillgången till systemen skickade förbandet ärendet vidare till den militära underrättelse- och säkerhetstjänsten, Must, som ska göra en säkerhetsprövning av Gustav utifrån den specifika händelsen. Om det vid säkerhetsprövningen framkommer information som är av sådan art att en person kan antas ha brister i pålitlighet, lojalitet eller vara sårbar, fattar Must ett säkerhetsskyddsbeslut i personärendet. Beslutet formulerar vilken säkerhetsklass man får bli placerad i – och om man får vara placerad i någon säkerhetsklass överhuvudtaget.

I väntan på detta beslut har Gustav ingen möjlighet att bedriva sitt ordinarie arbete. Förbandschefen har försökt hitta relevanta arbetsuppgifter åt honom under tiden, men med varierad framgång.

”Sedan december har jag endast tilldelats ett fåtal arbetsuppgifter som alla legat långt under min kompetensnivå. De har dessutom varit otillräckliga för att fylla min arbetstid”, skriver han i JO-anmälan.

Kan du förstå dina chefers syn på det hela? Att åtgärderna görs för att de vill skydda verksamheten?

– Det finns ett högt säkerhetsmedvetande hos alla på förbandet och de vill bara det bästa för organisationen. De är rädda att deras rykte ska få sig en törn. Jag köper det argumentet. Det finns en anledning att jag inte skriver om det jag gör på jobbet om dagarna, eftersom mycket omfattas av sekretess. Men i övrigt har jag all rätt i världen att ha åsikter. Man måste vara klar över vad som omfattas av sekretess och vad som inte gör det, säger Gustav.

Gustav säger att hans tillvaro efter det där mötet i höstas har varit närmast Kafkalik. Romanen ”Processen” av Franz Kafka handlar om en man som en morgon blir häktad utan att få reda på orsaken till varför eller vilket sorts brott han är anklagad för.

– Jag frågade mina chefer vid mötet om de tyckte att jag hade röjt något som var sekretessbelagt. Nej, sa de då. Och sen frågade jag om de var rädda för att jag skulle röja något sekretessbelagt. Nej, sa de då också. Varför klipper man all min tillgång till mina arbetsuppgifter om man samtidigt säger att de litar på mig? Jag har alltid varit lojal mot Försvarsmakten under hela min karriär, säger Gustav och fortsätter:

– Det känns som ”Processen” av Kafka. Man blir häktad för ett brott som de sedan inte kan säga vad det är. Jag får ingen inblick i hur processen går eller vad som väntar mig. Jag vet ju dock hur det slutar för mannen i romanen ...

Han ler ett uppgivet leende.

– Sannolikheten att min militära karriär är slut efter detta bedömer jag som stor, men jag tycker ändå att den här frågan är för principiellt viktig för att inte göra en anmälan. De har försökt att begränsa min yttrandefrihet, det är glasklart, säger Gustav.

” Sannolikheten
att min militära
karriär är slut efter
detta bedömer
jag som stor ”

GUSTAV HAR i flera år deltagit i den försvarsdebatt som pågår i sociala medier, framför allt på Twitter. Han twittrar under sitt vilken efternamn, men har aldrig skrivit ut vilken befattning han har eller var i Försvarsmakten han arbetar.

Han tar upp mobiltelefonen och visar två av de tweets som hans chefer hade åsikter om. Det ena inlägget består av kritik mot väntetiderna på förrådet, det andra är en kommentar om en upphandling hos Försvarsmaterielverk.

– En anledning till att jag deltar i försvarsdebatten är för att jag anser att det finns vissa saker som inte fungerar, som materielprocessen. Och det kan ju inte vara något av en nyhet för någon i Försvarsmakten. Men mina chefer sa att de tyckte det var väldigt olämpligt att uttrycka sig på detta vis. De sa att de inte visste om de ville jobba med någon som mig.

Vad tänker du om det?

– Folk är ju på sociala medier i dag. Det är nog en generationsfråga. En äldre generation förstår sig nog inte på tonfallet och i vilken kontext som saker sägs. När de läser enskilda utdrag förstår de inte kontexten. Det är klart att enskilda och godtyckligt utvalda tweets kan ses som märkliga, säger Gustav.

GUSTAV KÄNNER SJÄLV att han har god kunskap om Försvarsmaktens sociala medier-policy och har läst den handbok som gavs ut av myndigheten 2013.

Han skriver aldrig på Twitter om sitt arbete, eftersom mycket av den verksamheten omfattas av sekretess. Gustav berättar att Musts guide om säkerhetsmedvetande i sociala medier varit en bra vägledning för honom. I övrigt har han inte fått någon utbildning i vad han får och inte får skriva om.

– Jag har också påpekat för mina chefer att myndighetens sociala medier-policy uppmuntrar medarbetarna till att delta i debatten. Men det är som vanligt inom Försvarsmakten: man säger en grej och gör en annan. Avståndet är stort mellan Försvarsmaktsledningen och förbanden. Ledningen har en åsikt och skriver det i ett styrande dokument och sen fungerar det på ett annorlunda sätt på förbanden, säger han och fortsätter:

– Bara det faktum att det här kan hända gör att man börjar ägna sig åt någon form av själv censur. Jag har blivit medveten om det jag skriver. Men jag känner mig ändå säker på var jag står och var gränserna går. Men jag tänker mig att det finns många i myndigheten som inte är lika säkra. Speciellt inte efter Brännström-fallet.

GENERALMAJOR ANDERS Brännström, ja. I samma veva som utredningen mot Gustav pågår spelas ett annat personallärende upp för öppen ridå. Ett ärende som har fått Gustav att fundera ännu mer på hur det står till med öppenheten och synen på yttrandefrihet i Försvarsmakten, berättar han.

– Jag tror att många chefer bara genom agerandet mot Brännström tänker att liknande agerande är sanktionerat längre ner i organisationen. Som utomstående kan jag bara göra en tolkning av Brännströmfallet: han fick repressalier för det han sagt i media. Gäller det här generellt i myndigheten undrar nog många. Jag tror att många kommer ägna sig åt själv censur efter detta. Särskilt soldaten i ledet. Jag upplever att det har hänt mycket sedan Lagerstens (Erik Lagersten, informationsdirektör fram till 2015, reds.anm) tid vad gäller öppenheten i organisationen, säger Gustav.

JO HAR BEGÄRT att Försvarsmakten ska yttra sig över anmälan och komma in med sitt remissvar. Inledningsvis var sista datumet för detta satt till 29 mars. Försvarsmakten kontaktade i början av mars JO och begärde mer tid på sig, något som beviljades. Remissvaret ska nu vara inne senast 27 april.

Försvarsmaktens presschef, Philip Simon, säger till Officers-tidningen att de i nuläget inte kan kommentera JO-anmälan då Försvarsmaktens yttrande i ärendet fortfarande är under beredning.

JOSEFINE OWETZ

Nils Funcke, journalist och yttrandefrihetsexpert, kommenterar JO-anmälan mot Försvarsmakten så här:

1. – Gustav har i grunden rätt. Ingångsvärdet är att ingen kan berövas sina demokratiska fri och rättigheter. Att vidta straff- eller arbetsrättsliga åtgärder mot någon som utnyttjat sin yttrandefrihet, demonstrationsfrihet eller religionsfrihet får bara ske om det har stöd i lag.

2. – Det verkar finnas enighet mellan Gustav och förbundet att han inte lämnat uppgifter som faller under sekretess. Av det som framgår av tillgängliga handlingar har Gustav enbart uttalat mer generell kritik av verksamheten inom andra delar av Försvarsmakten. Det är svårt att se hur denna kritik på ett påtagligt sätt skulle kunna skada myndighetens verksamhet.

Foto: Magnus Bergström - TT

3. – Förbundet ska självfallet värna om verksamheten och möjligheterna till samverkan med andra parter. Om ledningen bedömer att någon genom sina uttalanden riskerar att denna tillit och därmed att den framtida samverkan skadas får det anses rimligt att det framförs till vederbörande. Men det måste då ske på ett icke hotfullt eller ultimativt sätt. Det måste också framföras så att det inte kan tolkas av mottagaren som en inskränkning i vederbörandes yttrandefrihet.

4. – Att mot denna bakgrund och det som hittills är känt begära att det görs en ny säkerhetsskyddsprövning av Gustav framstår som en alltför långtgående åtgärd från myndigheten. Och det oavsett vad prövningen kan komma fram till, säger Nils Funcke.

Foto: Torbjörn Persson – FVM

Försvarmaktens kommunikationsdirektör:

"VI VILL HA EN ÖPPEN FÖRSVARSDEBATT"

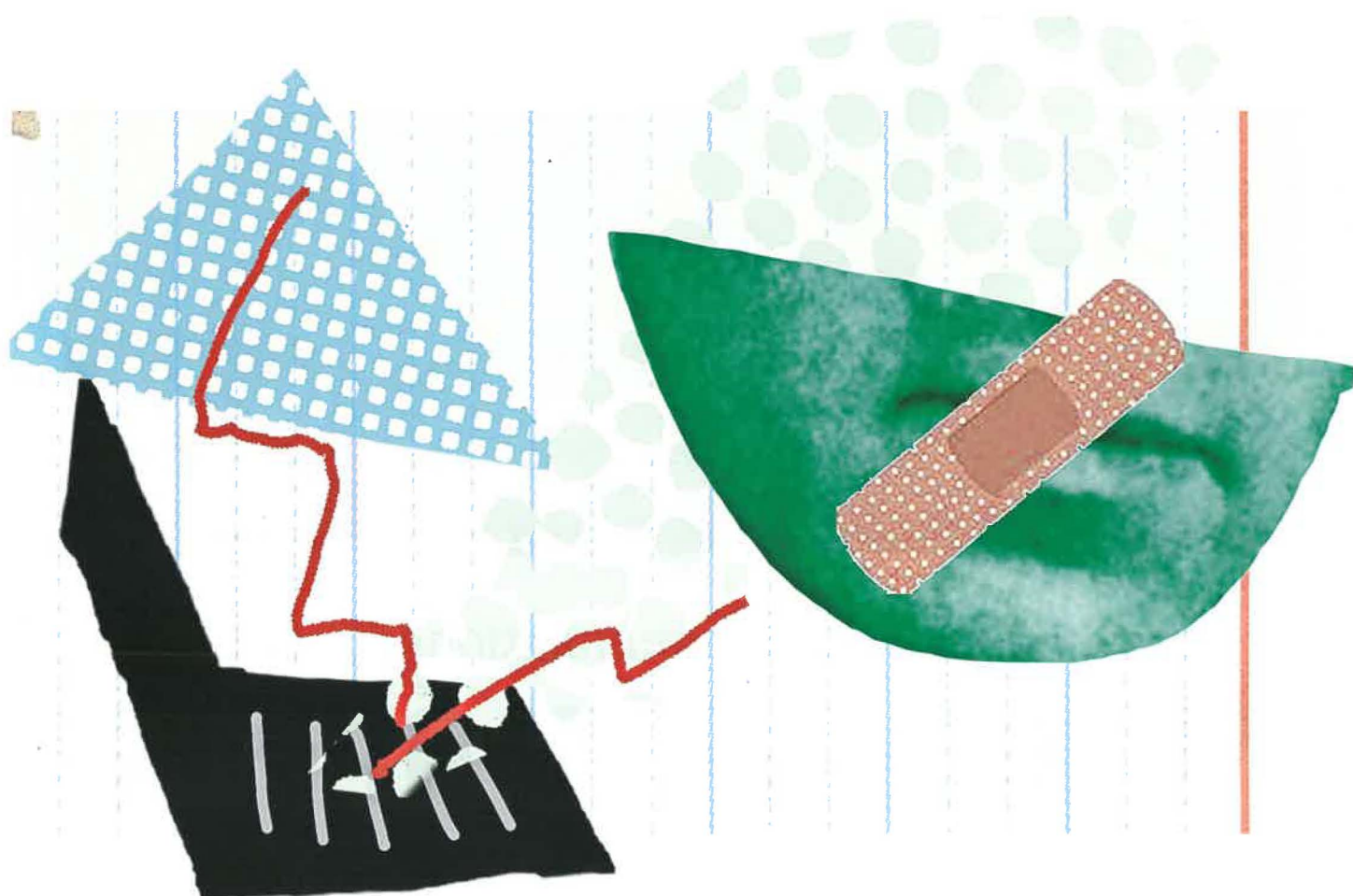
Den senaste tiden har det förts diskussioner om hur det står till med öppenheten inom Försvarmakten. Frågor kring vad man får säga och inte som Försvarmaktsanställd – och hur det står till med yttrandefriheten i den myndighet som är satt att försvara den – har lyfts av både anställda, politiker och debattörer. Vad tänker **Marcela Sylvander**, Försvarmaktens kommunikationsdirektör, om reaktionerna?

Text: Josefine Owetx **Illustration:** Pia Koskela

– Givet den bild som har landat in hos media och i sociala medier så kan jag förstå de reaktionerna. Men utan att gå in på detalj, har media valt att spegla en bild av det här fallet och det har kopplats till just yttrandefrihet. Där har vi försökt kommunicera så gott vi känner att vi kan göra, givet vårt arbetsgivarperspektiv, vad det här handlar om och vad den bredare bilden är. Men mediabilden har landat in på ett, för oss, olyckligt sätt. Det är bekymmersamt eftersom det är en bild av Försvarmakten som inte är sann, säger Marcela Sylvander.

Är det besvärande att anställda uttrycker den typen av tankar om rädsla och osäkerhet kring vad de vågar säga offentligt?

– Det har inte skett någon skillnad i vår policy eller hur vi förhåller oss till den fria debatten. Inte heller kring vad vi anser om sociala medier och medarbetares närvaro och deltagande i debatten där. Det är ingenting där som överhuvudtaget har förändrats. Men reaktionerna är en spegling av den debatt som varit och den bild som har utmålats i media. Det är klart att det inte är bra kortsiktigt för Försvarmaktens rykte och förtroende.

Men diskussionerna som förts i sociala medier och i traditionella medier om att taket ska ha sänkts i Försvarsmakten och att samtalsklimatet förändrats. Vilken betydelse har det ute i organisationen, tror du?

– Jag känner inte igen mig i den bilden överhuvudtaget. När jag åker runt på förbanden och pratar med chefer och medarbetare så får jag inte den typen av frågor kring vad man får och inte får säga. Jag upplever att det är väldigt högt i tak, det framförs synpunkter om högt och lågt. Det är osminkat och rakt på. Jag tror att väldigt många av oss som är ute på förbanden skulle ge en annan bild än att taket är lågt där. Vi har varit tydliga från Försvarsmaktsledningens håll att vi välkomnar en fri och öppen debatt. Överbefälhavare Micael Bydén har också varit väldigt tydlig med det i sitt ledarskap. Vi kan inte göra något mer än att återigen visa att vi vill ha en öppen debatt, för den är helt nödvändig.

Har ni lyckats sprida den bilden ute i organisationen också?

– Ja, det tycker jag nog att vi har. Men alla har förstås rätt till sin känsla och åsikt. Men det här är min känsla och bild av det.

Varför är det viktigt med en försvarsdebatt bland myndighetens anställda, anser du?

– Därför att de anställda är Försvarsmaktens ambassadörer, både inåt och utåt. Vi har en utmaning i Sverige i dag i det att många tycker att vi ska ha ett försvar, men det är färre som har kunskap om vad Försvarsmakten gör. Genom att ha en debatt och ge en bild av vår verksamhet, och i det även problematisera kring det som inte funkar och borde bli bättre, så lyfter man kunskapsnivån för de här frågorna. En försvarsdebatt är alltså helt avgörande.

Försvarsmakten är satt att försvara de demokratiska värdena, där ingår yttrandefriheten. Vad får man för utbildning i dessa frågor?

– Jag skulle nog vilja säga att diskussionen vad man får och inte får säga är ganska tydlig. I vår verksamhet ligger en aspekt av vad som är skyddsvärd verksamhet, sekretess och så vidare. Den diskussionen får man som nyanställd i Försvarsmakten, oavsett nivå, till sig. Det ligger i sakens natur lite grann att den här typen av frågor tas om hand. När man kommer innanför förbandets grindar får man veta vad man får och inte får göra och skriva i sociala

medier, och där finns handboken som ett stöd. Dessutom stöttar också kommunikationerna på varje förband både chefer och medarbetare.

Hur är kunskapen bland de anställda i stort om yttrandefriheten skulle du säga?

– Vi har inte upplevt att det råder en osäkerhet kring vad man får och inte får skriva om i sociala medier. I mediacentret får vi samtal varje dag med frågor från alla nivåer på förbanden och vi har inte fått en ökad frekvens på frågor kring vad man får och inte får säga i Försvarmakten den senaste tiden. Vi har inte fått signaler om att det skulle råda en osäkerhet i dessa frågor och med det stödet skulle jag säga att kunskapen är hyfsad inom det här området.

Något som yttrandefrihetsexperten Nils Funcke tar upp är att chefer som kommit upp till en viss position också blir företrädare för sin arbetsgivare. Vad får Försvarmaktens chefer för utbildning kring detta område, vad man som chef får säga och inte?

– De här frågorna ingår i de chefsutbildningar som man går. Som chef i Försvarmakten har jag en större lojalitetsplikt mot min arbetsgivare och en större förväntan på mig att jag som chef driver vissa frågor i en riktning. Det är klart att det finns ett större ansvar. Jag har större ansvar som chef att värdera den kommunikation som jag själv går ut med. Som chef måste man tänka på vad det får för betydelse om jag säger så eller så.

När kommer nästa utgåva av Försvarmaktens handbok i sociala medier ut till de anställda?

– Vi pratade om det nyligen. Vi har inget datum satt men vi kommer att uppdatera den. Handboken kom ut 2013, men den är förvånansvärt aktuell kan jag konstatera. Vissa medier har ökat i betydelse, medan bloggar kanske inte är lika vanligt nu som det var 2013. Det finns några ämnen som man kan belysa lite mer i nästa handbok, bland annat frågan kring påverkansoperationer. Det omhändertas inte i nuvarande handbok för det var inte aktuellt då. Men överlag är jag förvånad över att handboken är så pass aktuell fortfarande.

För mig som utomstående upplever jag att det har hänt något med Försvarmaktens kommunikation det senaste året. Har du gjort något aktivt beslut i att förändra något i hela kommunikationsstrategin sedan du tillträdde?

– Jag hoppas att det har förändrats lite grann under de här två åren sedan jag kom hit. Men jag har gjort ett aktivt val att inte ändra det som står i handboken eller i den riktlinje som finns för Försvarmaktens kommunikation. Det finns ingen anledning att göra det för de är fortfarande aktuella.

Det finns inget ställningstagande att gå mot en ökad slutenhet i myndighetens kommunikation, som vissa gör gällande att ni har gjort?

– Absolut inte. Tvärtom. Det finns inget i våra riktlinjer för kommunikationen som tyder på att vi skulle ha ändrat det i någon

” **Det har inte skett någon skillnad i vår policy eller hur vi förhåller oss till den fria debatten** ”

slutenhetsriktning. Det finns en anledning att vi har låtit vara dem vara som de är. Och det är ju för att de är bra. Däremot ska vi ta fram en handbok för hela Försvarmaktens kommunikation, där allting som rör dessa frågor kommer att ingå.

Du har valt att vara mer tillbakahållen på Twitter jämfört med din föregångare.

Hur gick dina tankar när du tillträdde kring den delen av kommunikationen, som Lagersten implementerade så tydligt på sin tid?

– För mig är det viktigt att försöka bygga Försvarmaktens officiella kanaler och officiella kommunikation mer och vara mer aktiv där. För när det blir ett brus och skapas osäkerhet kring en fråga så är det viktigt att vi är tydliga att det är Försvarmakten som tycker en viss sak, och det ska stå på våra officiella konton. Jag har lagt en del energi på att boosta upp de delarna. Och själv sett mitt eget Twitterkonto som en understödande roll i det.

Vad vill du skicka med till anställda som läser detta och som känner sig osäkra kring vad man får skriva och inte i sociala medier eller uttala sig till media om?

– Jag vill skicka med att om man känner osäkerhet kring vad man får säga och inte kan man ta kontakt med kommunikationerna på förbandet där man är eller ringa direkt till oss så får vi hjälpas åt att ge råd. Men med det sagt: vi får in få samtal om detta. Många medarbetare är aktiva på ett otroligt professionellt och positivt sätt. Men vi finns här för att stötta i dessa frågor.

Men så länge det inte rör saker som omfattas av sekretess, borde man inte känna sig trygg i det? Utan att behöva kontakta kommunikatörer innan man går ut och tycker något?

– Yttrandefriheten är självklart total för alla i offentlig verksamhet. Du får tycka och uttrycka vad du vill. Men om man ändå känner osäkerhet kring vad som är sekretess eller inte sekretess så kan man be om hjälp. Vi jobbar dagligen med frågor som balanserar på detta. Och det är sunt att man ibland känner osäkerhet kring dessa frågor. Tyder på förnuft att man i den situationen ringer in och frågar.

Vill du tillägga något?

– Det jag vill trycka på och betona är svaret på frågan kring om det har det skett någon förändring visavi vår öppenhet och vår syn på medarbetares rätt att uttrycka sig i debatten? Nej, det har det inte. Tvärtom. Vi vill ha mer av det. Försvarmakten och Sverige behöver mer av det, avslutar Marcela Sylvander.

